

Asiz 2002.

Molitveni susret predstavnika svjetskih religija za mir u svijetu (Asiz, 24. siječnja 2002.)

Božidar NAGY

Sažetak

Na poziv Svetog Oca Ivana Pavla II. održan je u Asizu početkom ove godine (24. siječnja 2002.) molitveni skup najviših predstavnika svjetskih religija. Autor ovog priloga opisuje neposredne pripreme, sam tijek, kao i odjeke tog velikog i važnog ekumenskog i međureligijskog molitvenog sastanka. Svi su predstavnici u zajedničkoj izjavi bili jednodušni u osudi pribjegavanja nasilju i ratu u ime Božje, snažno ističući da religija mora pridonositi uzajamnom poštivanju, promicanju mirnog suživota među narodima i kulturama, uspostavi pravde, uzajamnom opraštanju i međusobnoj ljubavi. Sudionici i promatrači bili su jednodušni u ocjeni da će taj skup jamačno ostaviti duboke tragove u ljudskim srcima i obilježiti suvremena svjetska zbivanja.

Uvod

2001. god. navršilo se petnaest godina od povijesnog i znakovitog svjetskog religijskog događaja kada je papa Ivan Pavao II. 27. listopada 1986. pozvao u Asiz najviše predstavnike religija svijeta na zajednički molitveni susret za mir u svijetu. Točno na petnaestu godišnjicu tog prvog skupa ponovno je u Asizu 27. listopada 2001. godine priređen, doduše u manjem opsegu, susret sjećanja na taj važan korak u međureligijskom dijalogu, s kojeg je ponovno upućena poruka mira svijetu pogođenom terorizmom i ratovima. Sudjelovali su predstavnici islama, budizma, hinduizma i kršćanstva. »Ovih petnaest godina od međureligijskog susreta u Asizu bilo je vrlo plodonosno. Pozicije različitih religija su postale jasnije, a svi su uživali blagodati od zaista proročke intuicije pape Ivana Pavla II. iz 1986.«, rekao je o. Amadeo Cencini, stručnjak za ekumenski dijalog te jedan od sudionika susreta skupa u Asizu. Prema mišljenju Sharharzada Hosushmanda, islamskog teologa i isto tako sudionika susreta u Asizu, bio je to osobiti trenutak povijesti. Često se govori o napetostima među religijama, ali njihovo pravo značenje se ističe u pronošenju mira među ljudima, naglasio je islamski teolog.

Tih dana, kada se obilježavala petnaesta obljetnica ovog povijesnog asiškog susreta, jedne od najznačajnijih prekretnica u odnosu prema svjetskim religijama,

već je lebdjela nad cijelim svijetom avet tragedije terorističkog napada na New York od 11. rujna, no još se nije znalo da će se veoma brzo ponoviti novi molitveni skup velikih razmjera u Asizu, koji će ponovno dati poticaj i ohrabrenje suradnji među svjetskim religijama u ostvarenju svjetskoga mira.

1. Najava i pripreme za novi asiški svjetski molitveni susret

Papa ponovno poziva predstavnike svjetskih religija u Asiz

18. studenoga 2001., u nagovoru za vrijeme molitve Anđeoskog pozdravljenja, papa Ivan Pavao II. ponovno je iznenadio svijet jednom svojom inicijativom. Pozvao je predstavnike svjetskih religija da se iznova okupe na molitvu za mir u Asizu, gradu koji je prije petnaest godina značio jedan novi početak angažiranja religija za dobrobit čovječanstva. No, poslušajmo Svetoga Oca koji, potaknut aktualnom svjetskom situacijom, s prozora svoje radne sobe u Vatikanu upućuje apel svijetu: »Međunarodnu scenu nastavljaju potresati zabrinjavajuće napetosti. Ne možemo a da se ne prisjetimo teških trpljenja koja su mučila i još uvijek muče toliku našu braću i sestre u svijetu: tisuće nevinih žrtava u strašnim atentatima od 11. rujna; mnogobrojne osobe prisiljene napustiti svoje domove i otići u nepoznato, a katkad i u krvavu smrt. U prilikama koje je uvijek prisutna prijetnja terorizma učinila dramatičnim, osjećamo potrebu uzdići svoj vapaj Bogu. Znamo da molitva dobiva snagu ako je praćena postom i milostinjom. Islamski su vjernici, sa svoje strane, upravo započeli Ramazan, mjesec posvećen postu i molitvi. Mi kršćani ćemo uskoro ući u došašće kako bi se pripravili u molitvi za proslavu Božića, rođendana »Kneza mira«. U tome osobito vremenu tražim od katolika da im 14. prosinca bude dan posta u kojem će se gorljivo moliti Bogu da svijetu udijeli postojani mir, utemeljen na pravdi. Ono čega se odrekemo u postu moći će se staviti na raspolaganje siromašnima, osobito onomu koji u ovom trenutku trpi posljedice terorizma i rata. Želim uz to najaviti kako namjeravam pozvati predstavnike religija svijeta da dođu u Asiz 24. siječnja 2002. i mole za prevladavanje proturječja i promicanje istinskoga mira. Želimo se ondje okupiti svi zajedno, a na osobit način kršćani i muslimani, da pred svijetom svečano izjavimo kako religija ne smije nikada postati razlogom sukoba, mržnje i nasilja. U ovom povijesnom trenutku čovječanstvo ima potrebu vidjeti geste mira i čuti riječi nade.«

Duhovna pripreme: post, molitva i hodočašće

Provodeći u djelo pripreme za novi molitveni susret u Asizu, Sveta je Stolica 7. prosinca 2001. posebnim dokumentom pozvala katoličke biskupe diljem svijeta da se zajedno sa svojim mjesnim crkvama uključe u dan posta i molitve za mir koji će se, na poziv i želju pape Ivana Pavla II., održati 14. prosinca. U smjernicama za taj dan, koje je objavio Papinski ured za liturgiju, ističe se i Papina želja da se u molitvu i post za mir, osim oko 2500 katoličkih biskupija, uključe i ostale kršćanske crkve i vjerske zajednice. Dokument nadalje podsjeća da u svim velikim religijskim iskustvima post zauzima važno mjesto. Post je, nastavlja se u tekstu, upravljen prošlosti kao priznavanje grijeha protiv Boga i protiv braće, zatim prema sadaš-

njosti, kako bismo naučili otvoriti oči prema drugome i prema stvarnosti koja nas okružuje, te prema budućnosti, da se u srcu prihvate božanske stvarnosti i obnovi zajedništvo sa svim ljudima i cjelokupnim stvaranjem. Biskupi su pozvani da razmisle kako plodovi posta i odricanja toga dana mogu biti od koristi siromašnima i onima koji pate u svijetu, posebno onima koji trpe posljedice terorizma i rata. U smjericama se također poziva na molitveno obilježavanje molitvenog susreta svjetskih religija u Asizu 24. siječnja, a uoči toga dana u župama i biskupijama trebaju se održati molitvena bdijenja. Osim toga, biskupi se potiču da u svojim biskupijama odrede mjesto hodočašća u kojemu će se vjernici između 14. prosinca i 24. siječnja okupljati na molitvu za mir. Svi su biskupi, svećenici, redovnici i vjernici—laici pozvani da putem javnih glasila prate molitvu u Asizu i priključe se toj molitvi, a u tijeku Došašća da više razmišljaju o poruci mira koju je Krist donio na svijet. Na ovaj poziv za pripremu na asiški susret diljem kršćanskog svijeta, ali i izvan njega, odazvali su se vjernici brojnih vjerskih zajednica, također i u Hrvatskoj. Biskupi katoličkih biskupija i na hrvatskom jezičnom području izdali su posebne odredbe u vidu molitve, posta i mjesta hodočašćenja za vrijeme pripreme Asiškog molitvenog susreta.

Papine neposredne najave Asiškog molitvenog susreta

U nedjelju 20. siječnja, pred asiški skup papa Ivan Pavao II. u nagovoru prigodom molitve Andeoskog pozdravljenja ponovno je najavio ovaj susret i obrazložio mu smisao i značenje: »Nakon tragičnog atentata od 11. rujna, uvijek prisutnog u našem sjećanju, i pred opasnošću novih sukoba, vjernici zamjećuju žurnost intenzivnije molitve za mir, jer je on prije svega Božji dar«, istaknuo je Sveti Otac i pozvao vjernike da se u što većem broju uključe u predstojeći Dan molitve za mir. »Dan molitve za mir ni na koji način ne kani poticati vjerski sinkretizam. Svaka vjerska skupina, naime, molit će na različitim mjestima prema vlastitoj vjeri, na vlastitom jeziku, vlastitoj predaji, u punom poštivanju ostalih. Ono što će ujedinjavati sve sudionike, sigurnost je da je mir Božji dar. Kao vjernik, svatko zna da je pozvan postati mirotvorcem. Na tome temelju, muškarci i žene različitih vjerskih pripadnosti ne samo da mogu surađivati nego se, štoviše, moraju sve više zauzimati u obrani i promicanju stvarnog priznavanja ljudskih prava, nužnog uvjeta za istinski i trajni mir. U ozračju nasilja koje u ovo doba bjesni u tolikim dijelovima svijeta oni zamjećuju potrebu da pokažu kako su religije čimbenik solidarnosti, odričući se i izolirajući sve one koji instrumentaliziraju Božje ime za svoje ciljeve ili se služe metodama koje ga u stvari vrijeđaju.«

Na redovitoj općoj audijenciji srijedom, dan uoči susreta 23. siječnja Papa se ponovno osvrnuo na molitveni skup predviđen za sutradan u Asizu. Papa ga je nazvao »hodočašćem nade, tragovima sv. Franje Asiškoga, proroka i svjedoka mira«. Pozvao je potom katoličke vjernike da kao kršćani svoju molitvu sjedine s onom koja će sutra biti uzdignuta, »njegujući u isto vrijeme u svom srcu osjećaj naklonosti prema sljedbenicima drugih religija.« »Vjerujem da ova inicijativa, osim duhovnih vrijednosti koje izmiču ljudskim mjerilima, može pridonijeti usmjeravanju srdaca i odluka prema iskrenim i hrabrim nakanama pravde i praštanja za istinski i trajni mir« — rekao je Sveti Otac.

2. Forum u Vatikanu — bdijenja u Asizu i diljem svijeta

Tema vatikanskog foruma: »Doprinos religija miru«

Program Dana molitve za mir započeo je već u srijedu 23. siječnja. U popodnevnom satima održao se u Vatikanu u novoj dvorani Biskupske sinode međuvjerski forum »Doprinos religija miru«, na kojemu se okupilo stotinu i pedeset osoba: osamdeset predstavnika raznih svjetskih religija, zatim posebnih kršćanskih uzvanika te službenika Papinskog vijeća za međuvjerski dijalog. Susret je vodio predsjednik Papinskoga vijeća za međureligijski dijalog –nigerijski kardinal Francis Arinze, a moderator susreta bio je tajnik istoga vijeća — biskup Michael Fitzgerald. U tridesetak intervenata jasno se očitovala svijest o težini sadašnjih međunarodnih prilika te o zajedničkoj obvezi svih vjeroispovijesti za mir. Predstavnicima 12 svjetskih religija i 31 kršćanske crkve i zajednice jasno su izrazili svoje zauzimanje za mir u svijetu koji predstavlja dar Božji, te su istakli da su nasilje i terorizam u proturječju s vjerom i da se nitko nikada ne smije pozivati na Boga da bi opravdao »svoj« rat. Svi su izrazili zahvalnost Svetom Ocu što je pokrenuo ovaj povijesni pothvat. O tragediji rata i teorizma govorili su šintoisti, pripadnici sikha, predstavnici budizma, hinduizma, islama i konfucijanizma. Osvrnuli su se na sukobe koji muče svijet, poput onoga u Svetoj Zemlji, i osudili terorizam. »Sve je pogodilo ono što se dogodilo 11. rujna. Bio je to čin protiv svih vjeroispovijesti, koje su utemeljene na ljubavi i poštovanju. Duh svih vjerskih predaja zasniva se na miru i svi proroci pozivaju na mir i bratstvo među ljudima«, izjavio je muslimanski predstavnik iz Jordana, dr. Kamel Al Sharif. No mir nije lako ostvariti. Potrebna je molitva. Budist Nichiko Niwano, predsjednik 'Rissho Kosei Kai-a', govorio je o molitvi kao velikoj snazi koja može ozdraviti čovjeka te je dodao kako valja priznati razlike, ali i otkrivati sve što je svim ljudima zajedničko. Predstavnik zoroastrizma iz Irana govorio je o očišćenju. Hinduistički predstavnik osvrnuo se na nenasilje za koje se zauzimao Ghandi. Bilo je govora o potrebi stvaranja gospodarskih ravnoteža i uklanjanju društvenih nepravdi koje su prvi uzroci sukoba. Svi su se složili da ovaj novi susret u Asizu budi očekivanja i nade.

Večernje molitveno bdijenje u Asizu

U večernjim satima u Asizu, kao i po cijelom svijetu, održavalo se molitveno bdijenje za mir, kako je, najavljujući ovaj skup, preporučio i zatražio sam Sveti Otac — da se takve manifestacije održavaju posvuda po svijetu uoči susreta. Službeno bdijenje u Asizu u crkvi sv. Marije Anđeoske priredila je Talijanska biskupska konferencija. Prije bdijenja u popodnevnom satima održana je tiskovna konferencija na kojoj se okupilo 800 akreditiranih novinara te 300 novinara različitih franjevačkih izdanja. Kustos bazilike sv. Franje o. Vincenzo Coli u obraćanju novinarima istaknuo je kako baziliku svake godine posjeti pet milijuna posjetitelja. Predstavio je zamisao da se svake godine 27. listopada, na obljetnicu Svjetske molitve za mir iz 1986., u Asizu priredi susret religija. Na tiskovnoj konferenciji asiški su franjevci rekli kako današnje molitveno slavlje u Asizu smatraju svojevrsnim »svečanim otvorenjem« Trga sv. Franje koji je obnovljen nakon potresa. Trg je

popločen kamenom iz različitih zemalja svijeta. Taj trg, kako je rekao kustos Coli, »okuplja svjetske kontinente i na njemu se hodočasnici mogu osjećati kao kod kuće«. Na bdijenju koje je potom uslijedilo sudjelovali su brojni talijanski biskupi, a predsjedao mu je asiški biskup Sergio Goretti. Od 23 sata u crkvi sv. Marije Anđeoske bdjeli su mladi koji su potom pred zorom hodočasteći krenuli prema bazilici sv. Franje gdje su sudjelovali na molitvenom susretu Pape i predstavnika svjetskih religija.

3. Organizacija Asiškog molitvenog skupa

Putovanje do Asiza

Iz Vatikana u Asiz, zajedno sa sudionicima Dana molitve za mir i predstavnicima drugih religija, Papa je putovao posebnim vlakom. »Vlak mira« krenuo je u 8.30 sati sa željezničke postaje smještene u Vatikanskim vrtovima. Sa Svetim Ocem, u središnjem vagonu označenim slovom »D«, bili su njegov osobni tajnik, državni tajnik kardinal Sodano, biskupi Sandri, Marini i Tauran, ali i nekolicina patrijarha istočnih i pravoslavnih crkava. Cijeli vlak pratili su talijanski državni predstavnici i predsjednik talijanske državne željeznice. U Asiz se preko grada Orte stiglo u deset sati i trideset minuta. Mnogo je ljudi pozdravljalo Papin vlak već s prozora svojih kuća na Trgu Grgura VII., smještenom u neposrednoj blizini Vatikana. A poslije kad bi na svakoj stanici vlak usporio, okupljeni bi mašući maramicama pozdravljali tih sedam vagona na putu u Asiz. Za to su vrijeme putnici u vlaku koristili prigodu da se bolje upoznaju i da razmijene mišljenja o jednoj jedinjoj temi — miru.

Zanimljivo je da je prije četrdeset godina, 4. listopada 1962. godine, sličnim vlakom papa Ivan XXIII. pošao u Asiz uoči Drugog vatikanskog sabora. Ivan Pavao II. bio je svečano dočekan u istoj, nedavno obnovljenoj dvorani asiške željezničke postaje, gdje je tada bio primljen i papa Roncalli.

Tehnička organizacija susreta

Tehnička strana susreta zahtijevala je znatne pripreme. Na trgu pred donjom bazilikom sv. Franje, gdje su se održavala dva središnja susreta, podignut je veliki šator i tribina za 2500 vjerskih crkvenih i građanskih predstavnika nazočnih u Asizu. Na skupu je bilo akreditirano i 1200 novinara iz cijeloga svijeta uključivši i televizijske kuće. Napomenimo da je asiški susret od 11. 30 do 14 sati prenosila i Hrvatska televizija.

Molitveni susret u Asizu odvijao se u tri dijela. U 11 sati iznesena su svjedočanstva za mir na donjem Trgu sv. Franje. U 12.30 predstavnici različitih religija okupili su se na različitim mjestima u samostanu sv. Franje i odvojeno su molili za mir. Iz prostorija koje su bile predviđene za predstavnike drugih religija uklonjeni su prethodno svi kršćanski znakovi. Papa Ivan Pavao II. predsjedao je molitvi kršćana u donjoj bazilici sv. Franje u Asizu. U 15.30, također u donjoj bazilici sv. Franje, pročitana je na raznim jezicima tekst zajedničke izjave o zajedničkom zauzima-

nju za mir. Nakon toga Papa je na simboličan način zapalio veliku svijeću koja je potom postavljena u asiškoj bazilici.

Sudionici susreta

Zajedno s Papom na molitvenom skupu u Asizu okupili su se ekumenski patrijarh Bartholomaios I. u pratnji patrijarha Antiohije i cijeloga Istoka Ignacija IV., katolikosa patrijarha Istočne asirske crkve Mar Dinkha IV., arhiepiskopa Tirane i cijele Albanije Anastasa. Nazočni su nadalje bili izaslanici patrijarhata aleksandrijskog, jeruzalemskog, moskovskog, srpskog, rumunjskog, zatim pravoslavnih crkava Bugarske, Cipra i Poljske, izaslanici drevnih Istočnih crkava, sirijsko-pravoslavnog patrijarhata Antiohije, Armenske apostolske crkve, armenskog katolikosata Sicilije, Etiopske pravoslavne crkve, Siro-sko-pravoslavne crkve Malankara, predstavnik canterburyjskog nadbiskupa Georga Careya, predstavnici crkava i crkvenih zajednica, saveza, zapadnih kršćanskih saveza, Generalnog tajništva Ekumenskog vijeća crkava te predstavnici židovstva iz cijeloga svijeta. Molitvi u Asizu pridružili su se i brojni predstavnici ostalih religija. Predstavnici islama došli su iz Albanije, Saudijske Arabije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Egipta, Jeruzalema, Jordana, Irana, Iraka, Libanona, Libije, Maroka, Senegala, SAD-a, Sudana i Turske. U Asizu su bili i predstavnici religija budizma iz Tajvana i Velike Britanije, hinduizma iz Indije, predstavnici tradicionalnih afričkih religija iz Gane i Benina, kao i predstavnici različitih religija i pokreta iz Japana, zatim predstavnici sikhizma iz Indije, Singapura i Velike Britanije, izaslanici konfucionizma, zoroastrizma i džainizma. Molitvi u Asizu pridružili su se i brojni kardinali, nadbiskupi i biskupi, među kojima i zagrebački nadbiskup Josip Bozanić i vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić. Sudjelovali su također i predstavnici episkopata zemalja u ratu i država pogođenih nasiljem i terorizmom: Alžira, Angole, Burundija, Kolumbije, Filipina, Indonezije, Nigerije, Pakistana, Ruande, Španjolske, Šri Lanke i Sudana te na kraju predstavnici građanskih vlasti Italije i skupina uzvanika.

4. Prvi dio susreta

Papina dobrodošlica

»Sve vas prihvaćam s radošću i svima upućujem od srca dobrodošlicu. Hvala vam što ste prihvatili moj poziv da sudjelujete ovdje u Asizu na susretu molitve za mir. Ovaj molitveni susret podsjeća na onaj iz 1986. te predstavlja njegov znakoviti nastavak. Cilj je uvijek isti: moliti za mir koji je prije svega Božji dar, za koji treba moliti s gorljivom i pouzdanom ustrajnošću. U trenucima velike zabrinutosti za sudbinu svijeta osjeća se još veća obveza osobnog zauzimanja u obrani i promicanju temeljnog dobra mira«, rekao je papa Ivan Pavao II. pozdravljajući drhtećim staračkim glasom predstavnike asiškog skupa. Bili su to predstavnici 12 svjetskih religija i 31 kršćanske crkve i crkvene zajednice. »Nije mi moguće sve nabrojiti, no želio bih da moj pozdrav nikoga ne zaboravi, ljubazni i dragi gosti, kojima još jednom zahvaljujem što ste prihvatili sudjelovanje na ovom znakovitom danu«, rekao

je Sveti Otac pozdravljajući na kraju svoga nagovora i predstavnike Katoličke crkve te predstavnike talijanskih vlasti na čelu s premijerom Silvijem Berlusconiem i sve vjernike, osobito mlade koji su cijelu noć bdjeli u molitvi.

Papin dolazak na trg bio je obilježen toplim dočekom nekoliko stotina mladih koji su proveli noć bdijući uoči ovoga Dana molitvenog susreta za mir. Toplina dočeka je ubrzo zarazila pravoslavne patrijarhe, rabine, muftije, predstavnike većih istočnih religija. Svi su bili poneseni očevidnom srdačnošću koja je vladala oko pape Ivana Pavla II.

Svjedočanstva sudionika

Nakon Papina pozdrava uvodni je govor održao predsjednik Papinskog vijeća za pravdu i mir »Iustitia et pax«, kardinal François Xavier Nguyn Van Thuân. Potom su slijedila svjedočanstva predstavnika Pravoslavne, Anglikanske i Protestantske crkve, te hinduista, tradicionalnih afričkih religija, budizma, židovstva, muslimana i katolika. Donosimo glavne misli iz pojedinih svjedočanstava.

Kardinal Van Thuân: »U duhu prvoga okupljanja u Asizu, prihvaćamo poziv da pred svijetom navijestimo kako religija nikada ne smije biti izgovor za sukobe, mržnje i nasilja koja se iznova događaju u našim danima. U ovom povijesnom trenutku čovječanstvo ima potrebu vidjeti geste mira i slušati riječi nade.«

Carigradski ekumenski patrijarh Bartolomej I.: »Mir treba osim duhovnih i ekonomske preduvjete: pravednost, poštivanje svetosti ljudske osobe, uravnoteženo sudjelovanje svih u dobrima zemlje, znanosti i tehnologije. Ako ustrajemo u grešnim i zlim strastima te u lakomim osobnim težnjama koje su sebične i individualističke, glasovi će se ratova umnožiti, a nesreća će pogoditi zemlju i čovječanstvo.«

Canterburyjski nadbiskup George Carey: »Naše predaje«, piše canterburyjski nadbiskup George Carey u poruci koju je pročitao biskup Richard Garrard, »mogu se izokrenuti te podijeliti osobe, namjesto da ih zajedno ujedinjuju. Katkad se definiramo po onomu što nas dijeli, namjesto po onomu što nas ujedinjuje. Priznajemo da smo se pogrešno razumjeli i da smo jedni druge povrijedili; stoga moramo izgraditi mir na potrebi da prihvatimo oprostjenje i da ga ponudimo.«

Ishmael Noko iz Svjetskoga luteranskog saveza: »Put koji je pokazao Asiz, put je dijaloga; međureligijski dijalog i odnosi među ljudima različitih vjera grade mostove uzajamnog povjerenja i poštivanja te ruše zidove neprijateljstva.«

Amadou Gasseto, veliki svećenik tradicionalnog afričkog vjerovanja: »Zašto se ne koristiti afričkom metodom 'palabre' — razgovorom s poglavicama plemena u kojima se uči umjetnosti poštivanja protivnika — kako se to radi u Beninu«, predložio je za rješavanje međuljudskih i društvenih sukoba te za ostvarenje mira u svijetu Amadou Gasseto, veliki svećenik tradicionalnoga afričkog vjerovanja »Vodun Avélékété«. Pozvao je istodobno na održavanje velike povezanosti između ljudi i prirode jer se »danas ne može govoriti o miru bez poštivanja ovoga svijeta, koji su nam u baštinu ostavili preci.«

Hinduistkinja Didi Talwalkar: I iz Indije je došao poziv na »održavanje ravnoteže i sklada između vanjštine i nutrine« te da se religija ne shvaća kao »bigotizam«. Didi Talwalkar, hinduistička studentica obitelji Swadhyaya, objasnila je kako njezina religija druge ne shvaća kao izvor sukoba.

Predstavnik Dalaj-Lame: Geshe Tashi Tsering budiste je predstavio molitvom: »Neka ja postanem u svakom trenutku, sada i uvijek, zaštitnik onih koji su bez zaštite, predvodnik onima koji su izgubili put, lađa onima koji moraju prijeći oceane, most onima koji moraju prijeći rijeku...«

Rabin Israel Singer: židovski predstavnik iz »World Jewish Congressa« (SAD) pohvalio je Ivana Pavla II. zbog njegovih napora oko pomirenja sa židovstvom kojima je pridonio »promjeni povijesti između kršćana i židova«. Papin primjer bez sumnje može biti »za svakoga od nas model koji treba slijediti, put hodočasnica koji traže mir«. Podsjećajući na brojne sukobe u svijetu — u Sjevernoj Irskoj, Kašmiru, Pakistanu, Bliskom istoku — te na napade na New York i Washington, i ostavljajući po strani službeni pripremljeni tekst svoga govora, pita se rabin »je li važnija zemlja ili život ljudi. Dok se ne naučimo postavljati ta pitanja, neće biti mira.« Objasnjavajući biblijski da židovstvo nije religija rata već mira, rabin Singer je zaključio: »Rat nije naša kultura, ni zadaća, ni poslanje, niti naš cilj kao židova.«

Islamski predstavnik: Al El Samman iz Egipta u ime Al-Azhara Mohammeda Tatawija podsjetio je da je »Bog stvorio sva ljudska bića počevši od samo jednog oca i jedne majke« i stvarajući tako, želio je da se međusobno upoznamo. Svoj je intervent završio surom iz Kurana koja govori upravo o tome.

Pravoslavni biskup iz Rumunjske Ioan Salagean pročitao je poruku patrijarha Teoctista.

Chiara Lubich i Andrea Riccardi govorili su o katoličkim naporima u prilog mira.

Papin govor: udaljiti oblake terorizma, mržnje, sukoba

Nakon što su predstavnici raznih religija izrekli svoja svjedočenja, papa Ivan Pavao II. uputio je nazočnima govor iz kojega donosimo najvažnije dijelove.

»Došli smo u Asiz na hodočašće mira. Želimo dati svoj prinos kako bismo udaljili oblake terorizma, mržnje, oružanih sukoba; oblake koji su se posljednjih mjeseci nadvili nad obzorjem čovječanstva. Zato želimo slušati jedni druge: već je to — osjećamo — znak mira. Već je u tome odgovor na uznemiravajuća pitanja koja nas brinu. Već to nam služi za raspršivanje magle sumnjičavosti i nerazumijevanja. Tama se ne raspršuje oružjem; tama se udaljuje paleći lampe svjetla. Želimo svijetu pokazati da iskreni molitveni zanos ne potiče na proturječnost, a još manje na prezir prema drugome, već nadasve na konstruktivan dijalog. Sam Bog je u čovjekovo srce usadio instinktivni nagon da živi u miru i skladu. To je čežnja, snažnija i dublja od bilo kojeg nagona za nasiljem, čežnja koju smo došli ovdje u Asizu zajedno ponovno potvrditi... Čovječanstvo treba mir uvijek, no još ga više treba sada, nakon tragičnih događaja koji su uzdrmali njegovo pouzdanje i u ozračju prisutnosti stalnih žarišta razarajućih sukoba koji svijet drže u zebnji.«

Papa je potom podsjetio kako je u svojoj poruci za Svjetski dan mira 1. siječnja 2002. stavio naglasak na dva stožera na kojima počiva mir: zauzimanje za pravdu i raspoloživost za oprostjenje. »Pravda je prvi stožer, zato jer nema pravog mira bez poštivanja dostojanstva osoba i naroda, prava i obveza svakoga i pravedne raspodjele koristi i dužnosti među pojedincima i u zajednici.« Papa je pritom podsjetio da se ne smije zaboraviti kako su prilike tlačenja i marginaliziranja često u

korijenu nasilja i terorizma. Oproštenje jest drugi stožer »jer ljudska je pravda podložna slabosti i ograničenjima pojedinačnih i zajedničkih sebičnosti«. »Samo oproštenje ponovno ozdravlja rane srca i ponovno u dubini učvršćuje poremećene ljudske odnose«, istaknuo je Papa. »U Bogu nalazimo najuzvišenije jedinstvo pravde i milosrđa, on je vjeran sebi i čovjeku, čak i kada se čovjek udalji od njega. Zato su religije u službi mira. Njihova je zadaća, a u prvom redu njihovih vođa, širiti među ljudima našega doba obnovljenu svijest o žurnosti izgradnje mira. Još jednom, zajedno ovdje okupljeni, tvrdimo da onaj koji koristi religiju za raspirivanje nasilja, proturječi njezinom najizvornijem i najdubljem duhu.«

Papa je stoga pozvao osobe i vjerske zajednice da potpuno i radikalno odbace svako nasilje, polazeći od nasilja koje se nastoji skriti pod plašt religioznosti te se čak poziva na sveto ime Božje kada se vrijeđa čovjeka. »Uvreda čovjeka, u konačnici, uvreda je Bogu«, istaknuo je Papa. »Prije nekoliko dana podsjetio sam Diplomatski zbor akreditiran pri Svetoj Stolici da se mržnja pobjeđuje samo ljubavlju.« Potom je Sveti Otac podsjetio na različitosti koje postoje među ljudima danas, pozivajući sve da ih shvate kao obogaćenje te žive u skladu i miru jedni s drugima. »Tko koristi religiju da bi poticao nasilje, u proturječju je s njezinim najautentičnijim i dubokim nadahnućem.« Mir se ne može graditi samo u redu, u pravdnosti i slobodi nego treba i molitvu, koja je »otvorenost, slušanje i dijalog te zajedništvo s Bogom, istinskim izvorom pravoga mira«.

Posvećujući treći dio svojega govora upravo temi molitve, Papa je podsjetio kako će svaka vjerska skupina potom moliti u deset dvorana, prema vlastitim tradicijama. »Jedna je nakana — mir, a više je načina molitve«, rekao je Sveti Otac, dodajući da će tako svi zajedno pokazati svijetu da iskrena molitva ne potiče na suprotstavljanje ili nepoštivanje drugoga, već na konstruktivan dijalog. »Mladi trećega tisućljeća, mladi kršćani, mladi svih religija, od vas tražim da budete, poput Franje Asiškoga, blagi i hrabri 'vjesnici' pravoga mira, utemeljenoga u pravdnosti i opraštanju, u istini i milosrđu!« — zaključio je Papa.

5. Drugi dio: molitva po vjerskim skupinama

Nakon prvog susreta na trgu sv. Franje Ivan Pavao II. pozvao je sva predstavništva raznih religija da se saberu na molitvu, prema različitim oblicima i poštivajući tradiciju drugih, ali samo s jednim ciljem i s istom nakanom. Svaka je skupina, kao što je gore već bilo rečeno, imala posebno određen prostor za molitvu unutar franjevačkog samostana. Svi su kršćani, međutim, slijedeći Ivana Pavla II., u procesiji ušli u donju baziliku gdje su održali svečano ekumensko slavlje. Bilo je to sugestivno slavlje koje naglašava elemente koji združuju sve koji vjeruju u Krista: riječ, molitva, Radosna Vijest koja se pretvara u obvezu i svjedočenje. Otuda i središnji položaj velikoga duhovnog obilježja Evandelistara, žive nazočnosti Božje Riječi koju je još više istaknuo tamjan, svjetlo i pjesme nadahnute mirom s riječima iz Novoga zavjeta. Na tu se temu usredotočila i snažna molitva Ivana Pavla II. kojom je zaključio zborni zaziv Presvetomu Trojstvu, izvoru ljubavi i pomirenja. Molitva se u donjoj bazilici završila zajedničkim pjevanjem Očenaša te starim Aro-novim blagoslovom koji su podijelili Sveti Otac i ostali kršćanski predstavnici, ka-

ko bi još jednom zazvali veliki dar mira. Nakon molitava po skupinama religijske pripadnosti u franjevačkom samostanu za sudionike molitvenog dana upriličen je objed.

6. Treći, završni dio susreta: obvezujemo se na mir

Zajednička zaključna izjava s međureligijskog molitvenog skupa u Asizu 24. siječnja 2002.

Nakon molitve po vjerskim skupinama ponovno su se svi sudionici okupili pod šatorom, postavljenim na trgu ispred donje bazilike svetog Franje. Tu je uvodni nagovor održao kardinal Francis Arinze, predsjednik Papinskog vijeća za međuvjerski dijalog. Nakon njega su predstavnici različitih religija pročitali zajedničku poruku u kojoj izražavaju spremnost na zauzimanje za mir. Ova se izjava može smatrati vrhuncem i konkretnim zaključkom predstavnika svjetskih religija na molitvenom skupu. Izjava sadrži deset točaka s uvodom i zaključkom. Predstavnik svake religije pročitao je po jedan dio poruke i to na jeziku naroda iz kojega dolazi: na francuskom, njemačkom, ruskom, japanskom, srpskom, arapskom, korejskom, grčkom, židovskom, pandžabiji i farsi jeziku. U deset točaka, koje započinju s »obvezujemo se«, predstavnici 12 svjetskih religija i 31 kršćanske crkve i zajednice jasno se zauzimaju za mir u svijetu koji je dar Božji, te ističu da su nasilje i terorizam u proturječju s vjerom i da se nitko nikada ne smije pozivati na Boga da bi opravdavao »svoj« rat.

Donosimo u nastavku ovu zajedničku poruku, a u zagradi iza svakog odlomka navodimo ime i vjersku pripadnost predstavnika koji ju je pročitao. Čitanje izjave, njezin uvodni dio, započeo je ekumenski carigradski patrijarh Bartolomej I.

»Okupljeni ovdje u Asizu, zajedno smo razmišljali o miru, daru Božjem i zajedničkom dobru čitavog čovječanstva. Premda pripadamo različitim vjerskim tradicijama, potvrđujemo da je za izgradnju mira nužno ljubiti bližnjega poštujući zlatno pravilo: Čini drugima ono što želiš da se tebi čini. S tim uvjerenjem neumorno ćemo raditi na velikom radilištu mira. (*ekumenski carigradski patrijarh Bartolomej I. — grčki*) I zato:«

1. »Obvezujemo se da ćemo promicati svoje čvrsto uvjerenje da se nasilje i terorizam protive izvornome vjerskom duhu i osuđujući svako pribjegavanje nasilju i ratu u ime Boga i religije, zauzimati ćemo se da činimo sve što je moguće da se iskorijene uzroci terorizma« (*dr. Konrad Reiser, Ekumensko vijeće crkava — njemački*).
2. »Obvezujemo se na odgoj osoba za uzajamno uvažavanje i poštivanje kako bi se mogao ostvariti miran i solidaran suživot među pripadnicima različitih naroda, kultura i religija« (*Bhai Sahibji Mohinder Singh — Sikh*).
3. »Obvezujemo se na promicanje kulture dijaloga, kako bi raslo uzajamno razumijevanje i povjerenje među pojedincima i narodima jer su to pretpostavke istinskog mira« (*metropolit Pitirim, Pravoslavni patrijarhat u Moskvi — ruski*).

4. »Obvezujemo se na obranu prava svake ljudske osobe da živi dostojnim životom u skladu sa svojim kulturalnim identitetom i da slobodno formira vlastitu obitelj« (*metropolit Jovan, Srpska pravoslavna crkva — srpski*).
5. »Obvezujemo se na iskren i strpljiv dijalog u kojem se ono što nas razlikuje neće smatrati nesavladivom preprekom, već će se, naprotiv, prepoznati kako je susret s ostalim različitostima prigoda za bolje uzajamno razumijevanje« (*šejk Abdel Salama Abushukhaidem, musliman iz Jeruzalema — arapski*).
6. »Obvezujemo se na uzajamno opraštanje zbog zabluda i predrasuda iz povijesti i sadašnjosti te na uzajamno podupiranje u zajedničkom nastojanju da se pobijedi sebičnost i zloupotreba, mržnja i nasilje, te da se iz povijesti nauči da mir bez pravde nije pravi mir« (*biskup Vasilios, grčko-pravoslavni arhiepiskop Nea Justinijane i cijeloga Cipra*).
7. »Obvezujemo se da ćemo biti na strani onih koji trpe u bijedi i napuštenosti, postajući glasom onih čiji se glas ne čuje i konkretno radeći na prevladavanju tih stanja, u uvjerenju da nitko ne može biti sretan sam« (*Chang-Gyou Choi, predsjednik Nacionalnog centra za konfucionizam, Koreja*).
8. »Obvezujemo se da ćemo udružiti svoj krik s krikom onih koji se ne mire s nasiljem i zlom, te želimo pridonijeti svim svojim snagama da se čovječanstvu našega vremena dadne stvarna nada pravde i mira« (*Hojjatoleslam Ghomi — musliman, Iran*).
9. »Obvezujemo se da ćemo poticati svaki pothvat koji promiče prijateljstvo među narodima, uvjereni da tehnološki napredak, bez solidarnog dogovora među narodima, izlaže svijet sve većim pogibeljima razaranja i smrti.« (*Nichiko Niwano — budist, Rissho Kosei-kai, Japan*).
10. »Obvezujemo se da ćemo od odgovornih u narodima tražiti da učine svaki napor da se na temelju pravde, na nacionalnoj i međunarodnoj razini izgradi i učvrsti, svijet solidarnosti i mira« (*rabin Samuel-René Sirat, židov, veliki rabin iz Francuske*).

»Mi, osobe različitih vjerskih tradicija, neumorno ćemo proglašavati da su mir i pravda nerazdvojni i da je mir u pravdi jedini put kojim čovječanstvo može kročiti prema budućnosti nade. Uvjereni smo da se u svijetu sa sve otvorenijim granicama, smanjenim udaljenostima i odnosima olakšanim gustom mrežom komunikacija, sigurnost, sloboda i mir neće moći jamčiti silom, već uzajamnim povjerenjem. Neka Bog blagoslovi te naše nakane i svijetu dade pravdu i mir« (*dr. Mesach Kri-setya, kršćanin, predsjednik Svjetske menonitske konferencije*).

Na kraju ove poruke papa Ivan Pavao II. još je dodao i zaključio skup ovim povijesnim riječima: »Nikad više nasilja! Nikad više rata! Nikad više terorizma! Neka svaka religija u ime Božje na zemlju donese pravdu i mir, oprostjenje i život, ljubav!«

Te tako snažne riječi, koje su odrazile želju svih sudionika molitvenog skupa, Papa je izgovorio zaključujući svečanost trećeg susreta religija za mir u svijetu. Sedamdesetak svjetiljki koje su vjerski predstavnici prije toga odložili pred tribinom, postale su kao jedan jedini plamen i znak zajedničke obveze da će svi svje-

dočiti, služiti i raditi za ostvarenje mira. Solidarnost, oduševljenje i ganuće dvije tisuće i pet stotina nazočnih pod velikim šatorom pretvaralo se u oduševljeni pljesak svakom pojedinom predstavniku kršćanskih i drugih vjeroispovijesti, dok su svečano izjavljivali da će biti služitelji sloge među narodima.

Na kraju svečanosti svi su predstavnici pozdravili Papu, a on je potom pozdravio talijanskog predsjednika Republike Ciampija i njegovu suprugu, koji su stigli na popodnevnu svečanost u Asiz. Nakon toga su svi sudionici izmijenili znak mira počevši od Pape, predstavnika raznih vjeroispovijesti i vjernika nazočnih pred bazilikom svetog Franje, svjedočeći tako želju da zavlada mir, opraštanje, solidarnost, pravda za siromahe i potlačene.

Navečer se Papa vratio u Vatikan istim vlakom koji ga je odveo u Asiz. U vlaku je za vrijeme vožnje zahvalio organizatorima, vodstvu talijanske željeznice, željezničarima i sudionicima ovog posebnog hodočašća vlakom, svima koji su ga dočekali i bili nazočni u Asizu, pripravili susret i na njemu sudjelovali.

Završetak skupa u Vatikanu

Sutradan, 25. siječnja, nakon održanog molitvenog skupa u Asizu Papa je pozvao u podne sve vjerske predstavnike koji su sudjelovali na molitvenom skupu u Asizu i sva njihova izaslanstva na oproštajni objed u Vatikanu. Zahvaljujući još jednom na velikodušnom odazivu svim nazočnima i na njihovim hrabrim izjavama pred svijetom da nasilje i religija ne idu zajedno, Papa je rekao: »Vrata ove kuće otvorena su svima, i vi sjedite za ovim stolom, ne kao stranci već kao prijatelji. Sa svim našim različitostima mi sjedimo za ovim stolom, ujedinjeni u zauzetosti za stvar mira. Ta je zauzetost, proizišla iz iskrene religioznosti, sigurno ono što Bog od nas očekuje. To je ono što svijet traži kod religioznih osoba. Ova je zauzetost nada koju možemo ponuditi u ovom posebnom trenutku. Neka nam Bog udijeli da budemo ponizna i djelotvorna sredstva mira.«

Možemo u zaključku reći da je opća poruka Asiza: »ne!« nasilju i odbacivanje iskrivljenog poimanja vjere u Boga. Taj je grad ovaj put opet progovorio Papinim glasom i glasom predstavnika glavnih svjetskih religija. Iz njega je iznova upućen poziv iznad kulturalnih i političkih prepreka, koji je odjeknuo po svim krajevima svijeta, na Bliskom istoku i u Aziji, gdje su nastale vjeroispovijesti nazočne u Asizu.

7. Odjeci Asiškog molitvenog skupa

Velika Britanija. — Brojni katolici pridružili su se sudionicima skupa svojim liturgijama i molitvenim bdijenjima za mir. Mnoge su župe organizirale međuvjerske molitve. O skupu u Asizu pisali su opširno veliki engleski dnevnik koji zanima vatikansko mišljenje o ratu u Afganistanu i prilikama na Bliskom istoku. Direktor jednog velikog engleskog časopisa napisao je kako su Papina tjeskoba i znak uzbuđenosti za budućnost čovječanstva sada svima jasni, a njegov je poziv na dijalog među vjerama, u znaku mira, stigao i u Veliku Britaniju.

Italija. — Talijanski je tisak veliku pozornost posvetio međureligijskom molitvenom susretu u Asizu. Na naslovnica i u komentarima susret je ocijenjen vrlo

pozitivno. »Papino čudo: 12 religija ujedinjeno protiv terorizma« — ističe milanski »Il Giornale«. »Papin krik: nikada više rata i nasilja!«, naslov je nad opširnim izvještajem o događanjima u Asizu u »Corriere della Sera«. Komentar u torinskom dnevniku »La Stampa« nosi naslov: »Vjerovati u čudo«. Komentator dnevnika »La Repubblica« pak poručuje da je ta molitva ušla u povijest.

SAD. — Skup je napose odjeknuo u Americi zbog terorističkog napada u rujnu koji je iskrljani mentalitet napadača opravdao vjerom u Boga. Amerikancima se pomalo vraćala nada dok su promatrali vjerske predstavnike među kojima su bili i islamski, te dok su slušali govor o nespojivosti vjere, terorizma i nasilja. Televizija je prenosila događaj; velike novinske agencije poput Associated Pressa poslale su posebne izvjestitelje i nazvale cijeli događaj vrlo značajnim. »New York Times« je istaknuo kako je Ivan Pavao II. tražio zajedničku izjavu od predstavnika religija koje su se stoljećima jedna prema drugoj odnosile neprijateljski; tražio je da zajedno potvrde kako ne postoji vjerska svrha koja bi mogla opravdati nasilje čovjeka nad čovjekom. Taj se dnevnik osvrnuo na nazočnost njujorškog kardinala Egana u spomen na tragične rujanske događaje. Američki je tisak pisao kako je skup u Asizu proizišao iz potrebe da se na ekstremizam koji potiče »sveti rat« odgovori jasnom tvrdnjom da religije ne mogu nikada prihvatiti nasilje u Božje ime. »Los Angeles Times« je istaknuo političke razlike između židova i muslimana u ozračju bliskoistočne krize, te napomenuo kako su sumnje o sinkretizmu molitvenog dana izgubile snagu čak i s obzirom na oblik susreta za vrijeme kojeg su različiti vjerski predstavnici molili odijeljeno za mir, dijeleći tako isti, zajednički cilj. Tako su pokazali kako je moguće sačuvati svoja obilježja zatvarajući vrata nasilju.

Južna Amerika. — U Argentini su dnevnici pisali kako je Sveti Otac tražio da se ne zaziva rat u Božje ime, da ne bude više terorizma i nasilja. U Čileu su se dnevnici usredotočili na islamsku i židovsku nazočnost. Asiz je odjeknuo i u Kolumbiji, gdje su dnevnici donijeli Papine riječi o spremnosti religija da pomognu ukloniti crne oblake nasilja. Brazilski su dnevnici uočili papino dobro raspoloženje i odlučnost u govoru za vrijeme jedanaestosatnog molitvenog susreta. Sasvim konkretan plod asiškog susreta obznanjen je već 28. siječnja u Republici Kostariki. Dan međuvjerskog molitvenog susreta za mir u Asizu, 24. siječnja, bit će ubuduće Nacionalni dan molitve za mir u Republici Kostariki. To je potvrdio sam predsjednik te srednjoameričke države Miguel Angel Rodriguez na međuvjerskom susretu u njegovoj predsjedničkoj palači u San Joseu.

Nesudjelovanje predstavnika Grčke pravoslavne crkve

U razgovoru za talijanski list *Avvenire* grčkopravoslavni biskup Athanasios, koji predstavlja Grčku pravoslavnu crkvu pri Europskoj uniji u Bruxellesu, pokušao je objasniti odsutnost predstavnika Grčke pravoslavne crkve na međureligijskom mirovnom susretu u Asizu te je rekao da razlog za to nisu ekumenske napeposti među poglavarima, već »nelagoda« među vjernicima. Grčki nadbiskupi i metropoliti žele surađivati s Katoličkom crkvom, no imaju odgovornost i prema svojim vjernicima od kojih mnogi još nisu spremni na dijalog. Mnogi grčko pravoslavni vjernici bili su protiv asiškog susreta, u prvom redu ne zbog sudjelovanja ostalih kršćanskih crkvi, već zbog nazočnosti nekršćanskih religija. Biskup Athanasios

smatra da im je potrebno vremena kako bi pojasnili svojim zajednicama da sudjelovanje na takvom susretu ne vodi u opasnost sinkretizma i proizvoljnog miješanja religijskih uvjerenja. Izostanak grčkopravoslavnog izaslanstva iznenadio je neke katolike jer se smatralo da je Ivan Pavao II. pridonio ekumenskim odnosima svojim posjetom Grčkoj protekle godine, kada su Papa i atenski grčkopravoslavni nadbiskup Christodoulos u Ateni zajedno izrazili svoju predanost zauzimanju za jedinstvo kršćana. Biskup Athanasios ne smatra da će njihov izostanak iz Asiza negativno utjecati na budući dijalog s Vatikanom. Također je izrazio nadu da će nadbiskup Christodoulos uskoro imati prigodu posjetiti Rim u uzvratnom posjetu Papi. Predstojnik Papinskog vijeća za jedinstvo kršćana kardinal Walter Kasper izjavio je za »Avvenire« kako je nadbiskup Christodoulos uputio Svetoj Stolici pismo u kojemu tumači razloge neslanja izaslanstva u Asiz. U pismu se također izražava nadbiskupova »duhovna bliskost« asiškom susretu. Kardinal Kasper ocijenio je da je Papin posjet Ateni pomogao uklonjanju nekih ekumenskih napetosti, no »nije lako jednim udarcem ukloniti sve oblike otpora«.

Papin osvrt i zaključak na Asiški molitveni skup

U nagovoru prije molitve Andeoskog pozdravljenja u nedjelju 27. siječnja na Trgu Sv. Petra u Vatikanu Papa se osvrnuo na Dan molitve za mir u Asizu. Sveti je Otac još jednom ponovio apel upućen u Asizu: »Nikada više rata! Nikada više terorizma! Neka svaka religija u ime Božje na zemlju donosi pravdu i mir, oprostene i život, ljubav! To je svečani apel koji sam, zajedno s predstavnicima različitih religija, uputio ljudima našeg doba, snažno odbacujući napast rješavanja teških problema čovječanstva korištenjem oružja i nasilja. Postavili smo tako temeljni kamen na putu izgradnje civilizacije mira i ljubavi.«

Sveti je Otac još jednom zahvalio vjerskim vođama koji su se odazvali njegovu pozivu na molitvu. »U Asizu smo zajedno ponovno potvrdili da je zadaća religija, u uzajamnom poštivanju, promicati miran suživot među narodima i kulturama. Izrazitu zahvalnost upućujem također velikom mnoštvu vjernika i velikom broju osoba iz svih dijelova svijeta koji su nas pratili svojom duhovnom potporom kao i onima koji su, premda su se udaljili od vjere, dijelili 'duh' toga jedinstvenog dana i spremni su zauzimati se u obrani i promicanju istinskih ljudskih vrijednosti«, rekao je Papa zahvalivši na kraju i mladima koji su se u velikom broju toga dana okupili u gradu sv. Franje.

Zaključak

Molitveni susret u Asizu održan 24. siječnja 2002. ostavio je duboke tragove u suvremenim svjetskim zbivanjima i u ljudskim srcima. Nakon događaja koji su se zbili 11. rujna prošle godine, susret u Asizu čini se kao krik ljubavi koji se uzdiže iznad i, štoviše, suprotstavlja se pokliku terorista samoubojica. Mnogi su nakon 11. rujna citirali riječi sv. Pavla: Božja ljubav zna iz zla izvući još veće dobro. To je među ostalima potvrdila i voditeljica Društva američkih muslimana, koje broji više od dva milijuna afroamerikanaca: »Usprkos užasnom činu nasilja i terorizma pro-

tiv naše zemlje, vjerujemo da Bog nalazi načina da zlo pretvori u dobro. Naveo nas je da iznutra pogledamo same sebe, da se pokajemo za svoje pogreške. A ovaj važan susret u Asizu dao nam je mogućnost da zagrlimo i druge koji osjećaju isto što i mi. Otvorio nam je mnogo mogućnosti da činimo dobro jedni drugima.« Budist Koichi Kawamoto iz jednoga japanskog pokreta kazao je kako se u Japanu neprestano govorilo o religijama kao uzrocima problema. »No, tragedija 11. rujna nas je potaknula da razmislimo o tome, da se osvrnemo na sebe i na druge religije i da ih bolje upoznamo. A u prigodi Međunarodnoga dana mira još smo se jednom zadržali na toj temi i razmislili o budućnosti« — rekao je Koichi Kawamoto te zaključio kako je »Japan visoko industrijalizirana zemlja i velik je utjecaj konzumizma i materijalizma, ali nakon tragedije 11. rujna ljudi su shvatili vrijednost obitelji, solidarnosti među ljudima i narodima te mira.« Rabin Alberto Piattelli rekao je da susret u Asizu donosi obećanje zauzimanja za mir, a prije svega donosi nadu: »Ne smijemo dopustiti da nas nevolje koje nas okružuju obeshrabre. Nadamo se da će poruka iz Asiza stići na sve četiri strane Zemlje i da će doista sa sobom ponijeti poruku mira, snošljivosti i sklada za sve ljude.«¹

ASSISI 2002

A prayer meeting for world peace of the representatives of the world's religions (Assisi, January 24, 2002.)

Božidar NAGY

Summary

In response to an appeal by the Holy Father Pope John Paul II a prayer meeting for the distinguished representatives of the world's religions was held in Assisi at the beginning of this year. The author of this paper depicts the immediate preparations, the procedure and also the reverberations of that large and important ecumenical and interreligious prayer meeting in history. In their joint declaration all representatives unanimously condemned every recourse to violence and war waged in the name of God, strongly emphasizing that religion must contribute to mutual respect, promotion of the peaceful cohabitation of nations and cultures, restitution of justice, reciprocal forgiveness and mutual love. Both participants and observers were unanimous in their assessment that the meeting would undoubtedly touch the hearts of many and mark contemporary world events.

1 Materijali i dokumentacija za izradu ovoga prikaza asiškog susreta uzeti su iz službenih izvora vatikanske Sala Stampa, iz *Osservatore Romano*, Radio — Vatikana, te iz talijanskog dnevnika *Avvenire*.

